

Сегизбаева Г. Р., англис тили мугалими

А. Ахматов ат. №4 гимназия-мектеби

ORCID: 0009-0000-3045-3906

Калдыбаева Д. И., англис тили мугалими

№ 11 мектеп-гимназиясы,

Каракол ш., Кыргызстан

ЭТНОПЕДАГОГИКАНЫН ЭЛЕМЕНТТЕРИН КОЛДОНУП АНГЛИС ТИЛ САБАКТАРЫН ӨТҮҮ

Бул макалада англис тилин окутууда этнопедагогиканын, анын ичинде кыргыздын улуттук каада-салттарын окутуу маселеси каралган. Азыркы ааламдашуу жана технологиялашуу доорунда билим берүү процессине, анын ичинде англис тилин окутууда дагы кыргыз элинин улуттук мурастарын, рухий-адептик басалуулуктарын киргизүү жана өсүп келе жаткан муунга жеткирүү милдеттери алдыга коюлду. Кыргыздардын ар бир үрп-адатын албайлы, аларда көптөгөн окуучуларга окута, үйрөтө турган нукура байлык бар. Эгерде бизге келген меймандарга ушул сыяктуу салттарды эркин айтып бере алса, кыргыздын кандай көрөгөч калк экени бүт дүйнөгө тарамак жана этнопедагогиканы келечектеги мугалимдер өздөрүнүн сабактарына кенен колдоно алмак.

Түйүндүү сөздөр: этнопедагогика, каада-салттар, текст, тарбия, үрп-адат, педагог.

Сегизбаева Г. Р., учитель англ. языка школы-гимназии

№ 4 им. Абита Ахматова

ORCID:0009-0000-3045-3906

Калдыбаева Д. И., учитель англ. языка школы-гимназии № 11

г. Каракол, Кыргызстан

ПРЕПОДАВАНИЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЭЛЕМЕНТОВ ЭТНОПЕДАГОГИКИ

В данной статье рассматриваются вопросы этнопедагогики при преподавании английского языка, в том числе кыргызских национальных традиций. В нынешнюю эпоху глобализации и технологии в образовательный процесс, в том числе и при обучении английского языка, поставлены задачи внедрения и донесения национального наследия, духовно-нравственных ценностей кыргызского народа до подрастающего поколения. В каждой традиции или обычаях кыргызов можно многому обучить и научить учащихся. Если ученики могли бы свободно рассказать нашим гостям из за рубежа про наши традиции, они бы узнали каким был кыргызский народ дальновидным а также будущие учителя смогли бы использовать этнопедагогичу на своих уроках.

Ключевые слова: Этнопедагогика, традиции, текст, воспитание, обычаи, педагог, национальные праздники, национальные ценности.

*Segizbaeva G. R., english teacher of gymnasium-school
№ 4 named after Abit Akhmatov*

ORCID: 0009-0000-3045-3906

*Kaldybayeva D. I., english teacher of gymnasium-school №11
Karakol, Kyrgyzstan*

TEACHING ENGLISH LANGUAGE LESSONS USING THE ELEMENTS OF ETHNO-PEDAGOGY

The article presents the issues of ethnopedagogy in teaching English, including Kyrgyz national traditions. In the current era of globalization and technologization, the tasks of introducing and communicating to the younger generation the national heritage, spiritual and moral values of the Kyrgyz people have been set in the educational process, including when teaching English. If we look at every custom of the Kyrgyz people, they have real wealth to teach many students. If he could freely tell such traditions to the guests who came to us, what kind of visionary people Kyrgyz are would spread all over the world and future teachers would be able to use ethnopedagogy in their lessons.

Keywords: *Ethnopedagogy, traditions, text, education, customs, teacher, national holidays, national values.*

Ар бир улуттун улут катары сакталып калышы үчүн, урпактарыбызга ата-бабалардан калган санжыраларды жана каада-салттарды үйрөтүп калтырып кетүү – ар бир кыргыздын милдети. “Мен өсүп келе жаткан муунга кандай жол менен нукура байлыктарыбызды: каада-салттарды, үрп-адаттарыбызды, жакшынакай жөрөлгөлөрүбүздү үйрөтө алам?” деген суроо ар бир педагогдун алдында турат. Кыргыздын муундан-муунга мурас болуп келе жаткан үрп-адаттары, адеп-ахлак жаатындагы дөөлөттөрү акырындык менен унутулуп келе жатканын азыркы жаштардын жүрүм-турумунан, сүйлөгөн сөзүнөн байкаса болот. Эгерде азыркы замандын педагогдору улуттук баалуулуктарга кайдыгерлик мамиле жасап, жетишерлик көңүл бөлүшпөсө, улуттун улут бойдон калышына терс таасирин тийгизери абзел.

Айкөл Манастын урпактарынын жүргөн-турганы, кийген кийими, жеген-ичкени, кулк-мүнөзү да улуу Манастын турпатындай болсун деген тилек ар бир педагогдун тилеги болсо, анда биздин жаштар кыргыздын улуттук баалуулуктарын унутушпайт.

Биз, чет тилинин окутуучулары, чет тилинен сабак берсек да, кыргыздын макал-ылакаптарын, каада-салттарын, майрамдарын, оюндарын өз сабактарыбызда колдонуп, кыргыздын баалуулуктарын сактап калууга өз салымдарыбызды кошуп келебиз. Анткени биздин окуучулар – келечекте биздин мамлекетти өнүктүрө алган Кыргызстандын жараны. Эгерде биз өзүбүздүн окуучуларыбызга каада-салттарыбызды, жакшы жөрөлгөлөрүбүздү чет тилинде үйрөтө алсак, өз кезегинде, алар жөнүндө, кыргыздын каада-салттарын билүү биздин студенттерге абдан маанилүү. Чет өлкөдөн келген меймандар кыргыздын кооз жерлерине, каада-салттарына жана оюндарына кызыгышат. Чет тилин окуган студенттер аларга жетишерлик деңгээлде айтып бере алса, кыргыз элин башка улуттар да тааныйт. Биздин кандай улут экенибизди каада-салттарыбыздан, оюндарыбыздан, майрамдарыбыздан биле алышат. Чет тилдер факультетинде көбүрөөк окулуп жаткан тилдеги элдин каада-салттары, маданияты окутулат. Эгерде биз көбүрөөк кыргыздын тарыхындагы өзгөчө окуяларды, каада-салттарын, макал-ылакаптарын ж. б чет тилинде окутуу атайын сабак катары киргизилсе, студенттер ата-бабалардан калган мурастарды өз тилинде гана эмес, чет тилинде да билүүгө милдеттендирилмек. Биздин улуттун салт-санаалары гумандуулукту, кажыбас күжүрмөндүүлүктү, курбулук асылкечтикти, улуулардын урматын, кичүүлөрдүн ысык ыймандуулугу менен адептүүлүгүн мурас катары сактап келе жатат.

Биз өзүбүздүн сабактарыбызда кыргыздын улуттук майрамдары жөнүндөгү текстерди көп окутабыз. Ошондой сабактарыбыздын бири – “National holidays of Kyrgyzstan” же кыргыз тилинде “Кыргызстандыгы улуттук майрамдар”.

Сабактын максаты: Jreexekfhuf текст боюнча суроо жооп берүү аркылуу кечиримдүүлүк, боорукерлик сапаттарын жандандыруу.

Сабак дароо эле текст окуу менен башталбайт, текстти окутууга даярдоо үчүн студенттердин мурда билген билимин текшеребиз. “What holidays do you know? What national holidays of Kyrgyzstan do you know?” “Кандай майрамдарды билесинер? Кыргызстандагы кайсы улуттук майрамдарды билесинер?” деген суроолорду берип, студенттерден жооп алабыз. Тайпадагы студенттерди үч кичи тайпаларга бөлүп, аларга кыргыздын улуттук майрамдарына тиешелүү сөздөрдү колдонуу менен кластер түзүүнү сунуштайбыз. Ар бир тайпа класстерлерин жактап айтып беришет. Андан соң текстке тиешелүү жаңы сөздөрдү пайдалануу, сөздүн маанисин айтуу, ар түрдүү жагдайларды колдонуу ыкмалары студенттердин түшүнүүсүнө жардам берет.

Окуучулар жаңы сөздөр менен таанышкандан кийин, текст окутулат. Окуурдун алдында студенттерге тапшырма берилет: Why do Kyrgyz people celebrate Noorus?”, “Эмне үчүн кыргыз эли Нооруз майрамын майрамдайт?” деген суроого жооп алуу үчүн студенттер текстти окушат.

Текстти экинчи жолу кайрадан окуп чыгуу үчүн студенттерге кийинки тапшырма берилет: Туура жана туура эмес сүйлөмдөр.

True and false sentences:

Noorus is celebrated all over the world.

During Noorus people usually stopped fighting, forgave each other.

Every family cooks “Noorus Kodgi” a soup of meat and milk.

People usually give money, clothes and food to poor people.

Jumping over the fire is helpful to the heart and mind.

Ушул сыяктуу сүйлөмдөр менен окуучулар канчалык деңгээлде тексти түшүнгөнүн текшерип көрсөк болот. Эгерде туура эмес жоопторду алсак, анда сүйлөмдөрдү которуп, түшүндүрүп берүү зарыл.

Текст үстүндө иштөөдө “Эмне үчүн?” деген суроолорду берүү студенттерди ойлонтот: “Эмне үчүн Нооруз учурунда элдер бири-бирин кечиришчү эле?” Манастын жети осуятынын бири кечиримдүүлүк экенин баса белгилеп, “Силер кечиримдүүсүнөрбү? Силер кимди кечирдинер эле? Силерди ким кечирди эле?” деген суроолорду берүү менен студенттердин жашоосуна да байланыштырып кетүү жакшы ой болуп саналат. Мисалы: “Rich people usually give money, clothes and food to poor people” деген сүйлөмгө “Кандай адамдар жакыр турган элдерге жардам бере алат?” суроо бере алабыз. Текст боюнча студенттерден жооп алгандан кийин, “Силер кимге жардам бере аласынар? Жетишпеген адамдарга кандай жардам берсе болот? Жардам берүү керекпи? Эмне үчүн?” сыяктуу суроолорду берүү менен, студенттерди кечиримдүүлүккө, ыймандуулукка, адептүүлүккө тарбиялай алабыз.

Кыргыздарга гана тиешелүү болгон каада-салттарды окутуп-үйрөтүү менен студенттердин билимин тереңдетебиз. Мисалы, “Тушоо кесүү” деген текстти чет тилинде окутуп жатып, эмне үчүн баланын тушоосун кесүүдө кыргыздар кара жана ак жипти колдонорун баса белгилеп кетүү менен, окуучуларга кыргыз элинин акылдуулугун, алысты көрө билгендигин айта алабыз. Бул тексттен кийин студенттер каада-салттарга көбүрөөк көңүл бөлүүсү байкалат, анткени ар бир салттын өзгөчөлүгүнө маани бере башташат.

“Үйлөнүү” деген теманы талкуулап жатып, окуучуларга кыргыздар жакын уруулаш туугандарына үйлөнүп же кыз берүү тыюу салынганын салыштырып, алар генетика илимин ошол убактарда окубаса да, байкоо жүргүзүү менен, тыюу салышып, кыргыз тукумунун асылдыгын сактап келишкенин айта кетүүнү туура көрдүк.

Кыргыздардын кайсы үрп-адатын албайлы, аларда көптөгөн окуучуларга окута, үйрөтө турган нукура байлык бар. Эгерде бизге келген меймандарга ушул сыяктуу салттарды эркин айтып бере алса, кыргыздын кандай көрөгөч калк экени бүт дүйнөгө тармак жана келечектеги мугалимдер өздөрүнүн сабактарына кенен колдоно алмак.

Адабияттар:

1. Kymyz, computers, customs and other writings. Bishkek International school of management and Business. 1995
2. Азаров, Ю. П. Искусство воспитывать [Текст] / Ю. П. Азаров. - М.: Просвещение, 1979.
3. Джуманалиева, Н. Англис тилин окутуунун коммуникативдик методу [Текст] / Н. Джуманалиева, Ч. Дюшембиева. - Бишкек, 2008. - 92 б.
4. Каримов, М. Ата-бабалар табереги [Текст] / М. Каримов. - Бишкек: Бийиктик, 2011. - 724 б.
5. Муштакова, Н. А. Подготовка будущего учителя к формированию этнической культуры школьников : Автореф. канд. дисс. ... пед. наук [Текст] / Н. А. Муштакова. - Астрахань, 2008.